

Tárgytematika / Course Description **A kultúrakutatás módszertana**

AKLB_BHTM111

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Vehrer Adél

Félév / Semester: 2024/25/1

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/9/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A hallgatók megismerjék a társadalomtudományi kutatási és elemzési módszereket, technikákat, valamint a kutatómunka különböző lépéseit és szintjeit. Fontos cél az is, hogy elsajátítsák a tudományos munkák írásának és a szakdolgozat elkészítésének tartalmi és formai követelményeit. A fentieken túl motiválni őket a TDK munkába való bekapcsolódásra.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

1. Bevezetés a tudományos vizsgálódás, kutatás alapelveibe.
2. Az emberi megismerés és a tudomány kapcsolata. A hagyomány és a tekintély szerepe a megismerésben. Hibák a hétköznapi megismerésben.
3. A társadalomtudomány alapjai. Elmélet, társadalmi szabályszerűségek, változók.
4. Dialektikus megközelítés-párok: idiografikus és nomotetikus magyarázat, induktív és deduktív elméletalkotás.
5. Paradigmák, elmélet - gyakorlat és társadalomtudományi kutatás.
6. Társadalomtudományi paradigmák.
7. A társadalomelmélet elemei. Tények, törvények, fogalmak, változók, tételek, hipotézisek.
8. A kutatási terv felépítése és jellemzői: kutatási célok és elemzési egységek.

9. Fókuszpontok. Keresztmetszeti és longitudinális vizsgálatok.

10. A kutatás megtervezésének fő lépései.

11. Indexek, skálák, tipológiák.

12. Konceptualizálás és operacionalizálás.

13. Kérdőíves vizsgálatok. A kérdés szabályai. A mintavétel logikája.

13. A tudományos interjú fajtái és szempontjai. Kvalitatív terepkutatások.

14. Etikai és politikai szempontok a társadalomtudományi kutatásban.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESMENT'S METHOD

Alírási feltétele: az órák/konzultációk legalább 70%-án történő aktív részvétel, valamint 2-3 fős kiscsoportokban, egy a kulturális élet valamely problémáját/jelenségét érintő kutatási tervzet elkészítése. A kutatási koncepciót 30-35 perc időtartamú prezentáció során kell bemutatniuk a kutatócsoportoknak. A félév zárthelyi dolgozattal végződik, melynek sikeres megírásához a kurzus anyagának, valamint a kötelező és ajánlott irodalmak kijelölt részeinek ismerete szükséges. A végleges érdemjegy a prezentáció és a zárthelyi dolgozat együttes minőségéből tevődik össze.

A kutatási koncepció elkészítésének szempontjai:

- A választott téma szorosan kapcsolódjon a kulturális/művelődési élet valamely problémájához, jelenségéhez (pl. kulturális/művelődési intézményekbe járási szokások vizsgálata egyes településeken, egyes korosztályokban, társadalmi csoportokban)

-A témaválasztás indoklása, különös tekintettel: a téma aktualitására (miért ezt a témát választotta?); a téma szakirodalmi feldolgozottságára (röviden); a téma gyakorlati hasznosságára (tudományos és gyakorlati jelentősége)

-Célok, feladatok, hipotézisek: a kutatás céljának meghatározása (mit akar elérni?); a kutatási problémák, feladatok megfogalmazása; a hipotézisek felvázolása (legalább három hipotézis, feltevés, amelyet a kutatás során kell megerősíteni vagy elvetni)

-A kutatás konkrét tárgyának meghatározása (például kulturális fogyasztás)

-A kutatás objektumának, alanyának meghatározása (egy település közössége, bizonyos csoportjai)

-A kutatás módszertani eszközei, technikái (pl. kérdőív, interjúkérdések)

-A kutatás ütemezése, az időbeosztás

-Az eredmények szemléltetése és gyakorlati felhasználási lehetőségei

---

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

Babbie, Earl (2005): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Bp., Balassi Kiadó.

Cserné Adermann Gizella – Ponyi László (2018): Kultúrakutatás módszertani alapjai. Tudástár a közösségi művelődésben X. kötet. Lakitelek, Nemzeti Művelődési Intézet.

Majoros Pál (2005): A kutatómódszertan alapjai. Bp., Perfekt Kiadó.

Szretykó György (2017): Útmutató a diplomadolgozat elkészítéséhez. Győr, Széchenyi István Egyetem.

Ajánlott irodalom:

Abonyi János (2006): Adatbányászat a hatékonyság eszköze. Gyakorlati útmutató kezdőknek és haladóknak.

ComputerBooks, Budapest.

Bucskó Béla – Falus Iván – Petri András (1973): Az iskolai hospitálások különböző változatainak összehasonlító vizsgálata. Magyar Pedagógia, 3. 302–320.

Cserné Adermann Gizella (1999): A tanulás- és kutatómódszertan alapjai. Pécs, JPTE FEFI.

Csikós Csaba (2004): Empirikus pedagógiai vizsgálatok mintanagyságának meghatározása. Magyar Pedagógia, 2. 183–201.

Eco, Umberto (1997-től több kiadás): Hogyan írjunk szakdolgozatot? Bp., Gondolat Kiadó, 1991-től több kiadás; Szentendre, Kairos Kiadó.

Ehmann Bea (2002): A szöveg mélyén. Pszichológiai tartalomelemzés. Új Mandátum Kiadó, Budapest.

Falus Iván (szerk., 2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Bp., Keraban Kiadó.

Falus Iván (1985): A videotechnika alkalmazása a tanári döntéshozatal kutatásában. In: Poór Ferenc (szerk.): Képmagnetofon alkalmazása a képzésben és továbbképzésben. V. OOK, Veszprém, 41–55.

Falus Iván, Ollé János (2008): Az empirikus kutatások gyakorlata: adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó.

G. Szabó Sára, Gombos Péter (2009): Hogyan írjunk (és gépeljünk) szakdolgozatot. Kaposvár, Profunda, könyvek.

Golnhofér Erzsébet (2001): Az esettanulmány. Műszaki Kiadó, Budapest.

Golnhofér Erzsébet – Falus Iván (1976): A tanári-tanulói tevékenység alakulása a gyakorlóiskolai televízióstúdióban, Magyar Pedagógia, 1–2. 27–39.

Golnhofér Erzsébet – Nahalka István (2001): A pedagógusok pedagógiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Hajtman Béla (1971): Bevezetés a matematikai statisztikába. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Horváth György (2004): A kérdőíves módszer. Műszaki Kiadó, Budapest.

Horvai György (szerk.) (2001): Sokváltozós adatelemzés (Kemometria). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

- Ittzés András – Ehman Bea – Szabó Tünde (2004): A tartalomelemzés alkalmazásának lehetőségei a mentálhigiénés szemlélet feltárásában. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 5. 3. 227–243.
- Jánosa András (2005): *Adatelemzés számítógéppel*. Perfekt, Budapest.
- Kálmán Anikó (2005): *Andragógiai interdiszciplinális kutatómódszertan*. Budapest, Okker Oktatási, Kiadó és Kereskedelmi Kft.
- Ketskemény László–Izsó Lajos (2005): *Bevezetés az SPSS programrendszerbe*. Eötvös Kiadó, Budapest.
- Krippendorff, K. (1995): *A tartalomelemzés módszertanának alapjai*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Lázár Ede (2009): *Kutatómódszertan a gyakorlatban az SPSS program használatával*. Közread.: Sapiientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Gazdaság- és Humántudományok Kar Üzleti Tudományok tanszék, Scientia Kolozsvár.
- Mason, Jennifer (2005): *Kvalitatív kutatás*. Budapest, Jászöveg Műhely Kiadó, 2005. Orosz Sándor (1993): *Pedagógiai mérések. A mérés szerepe, feltételei, lehetőségei és módszerei*. Bp., Korona.
- Sajtos László – Mitev Ariel (2007): *SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv*. Alinea Kiadó, Budapest.
- Sántha Kálmán (2006): *Mintavétel a kvalitatív pedagógiai kutatásban*. Kutatás-módszertani Kiskönyvtár, Gondolat Kiadó, Budapest.
- Seidman, I. (2002): *Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer*. Műszaki Kiadó, Budapest.
- Stokes, Jane (2008): *A média- és kultúrakutatás gyakorlata*. Budapest – Pécs, Gondolat Kiadó – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék.
- Szabolcs Éva (2001): *Kvalitatív metodológia a pedagógiában*. Műszaki Kiadó, Budapest.
- Szabolcs Éva (2004): *Tartalomelemzés*. In: Falus Iván (szerk.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Kiadó, Budapest, 330–340.
- Székelyi Mária – Barna Ildikó (2008): *Túlélőkészlet az SPSS-hez*. Typotex, Budapest.
- Szikszainé Nagy Irma (2003): *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, Osiris Kiadó.

Szivák Judit (2002): A pedagógusok gondolkodásának kutatási módszerei. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Szokolszky Ágnes (2004): Kutatómunka a pszichológiában. Osiris Kiadó, Budapest.

Szokolszky István (1966): Nemzetközi interjú a didaktika jövőjéről. Pedagógiai Szemle, 12. In: Szokolszky István (1972): Válogatott tanulmányok. Tankönyvkiadó, Budapest, 466–474.

Tomcsányi Pál (2000): Általános kutatómódszertan. SZIE Gödöllő – Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet Budapest (lásd még: http://physics2.kee.hu/___Fizika/KutatasModszertan).

Vargha András (2000): Matematikai statisztika pszichológiai, nyelvészeti és biológiai alkalmazásokkal. Pólya Kiadó, Budapest.

Oktató: Dr. Varga Balázs, egyetemi docens

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL